

Салдыгган сорулгаларны күүседир дээш

[illegible]

зүтсөрийн бэрээнь — дүх б
дүрө болгаш оуу күрүсч
санын план хүсүстүнмөй
рада чөлсө.

Советога коммунист
болгаш бүгү ажил-инчи
ниң мурунда эң харыска
лыг, чугула айтыр — ма
дын баш санын көүдөлдө
он продукттуу беддир
чаш төлдү менди камалап а
өстүрөй болур. Ол сорул
ларың чедилгичиниң ботта
дырдың инитиниң малына ч
чир чөм күрүлгүлринең
леткен айрылганд, ону кам
налганың чоп чарыгдарында
уулу-биле хаммаарж.

Бо ажалче советтүз
аил, организацияның бүт
жал-инчилериниң күжү
мөңкөзү. Ажал-агыл бо
ыл 2900 тонна синеңи, 20
тонна сенажы, 2050 тонна си
дусту. Болгаш 25 тонна бүдүк
бүрүнү бөлөктөз сорулга
Чоокку хүнүргө чедир 280
тонна синеңи сараттаан, 50
тонна сенаж болгаш 700 тон
на силос салдыган. 38 тонна
бүдүк-бүрүнү кыштагларда б
леткен чедиргөн.

Бо чугула кампания жөлө
гичин ирэк мурунда-ла си
гичилер ортузунга чорулар
организмизгэ болгаш полит
массалыг ажилды план-мө
чөгөрүн ажилдап кылган
болгаш мыла кирген чуулдар
санын күсүсөлдө партке
контроль элден. Селс
наж, силос бөлөктөз бригада
ларга паргөбөлүктөн түр тү
гүскан. Кара-Булука мө
виастаттыгын бригадага 22
кжиң составтыг партия-ком
сомол болуң түргүзүп, он
организмизмизгэ хоотун ме
ханизатор Д. С. Селданың
томуйдаан. Оттук-Лашта хо
момолчу-инкитарны мех
анизаторлар бригадалары
застаттыган бригадалары

[illegible]

тин куускому, союздэ динияы чеди хонку удуруп турар. Лежчи хоммолеттерге, бичи хоммолеттерге, негелеселерге, Бугуар шаа дарины тымсыл келген. Хойлардан № 1 бригадалары генчилер эвезиузу (бригад) А. Тас-оол, профиниле А. Тас-оол чарыкыл каш удаа тини чолуп, шааидады тур. Эвезиу 325 тини ситен бе кээр ооналдаалар өске эвез дарины мунайы 363 тини бирген. Бригада дежигуни Б. Доржан 55 тини, удууртукчулар А. Тас-оол, Тыва АССР-нин Дээлэ С. дини деулагы, анык к. мунист А. С. Соуаным, Ч. Чамзыл, Б. Эвезиу, Ш. Чамсыл-оол, О. Тас-оол тус-туста 29,25 тини, анык. лежчи, хуаагелеселер куусектидилер. Мураккылды кулар кылдыр соодор теве. Апп-ажылчы алдарту кедүрү, оларны ертектег раиналар-биле шааиал турар. Суурда тус-тус коллектерден тургутугунан ситен эвезиулардан боттаринны хуаагелесин кууселет шыаада эвезиу чок. Баян-Кол тумак школанын башкырында болган ажылчырында тургутугунан эвезиу удууртукчулары (Р. Базды, Э. Делменмаа) чагыт куура 25 тини ситен бе кээр. Бугуар хуаагелес огу 3 тини бээр ажыраш, чарыкыл удаа тилекчи болган. И. Чырапа ортукурлары хол-биле ситен белеткеп туган комсомолчу-аыкчы эвезиузу (удууртукчузу комсомолчу хойжу С. Наныкчы-кызымаккай ажилдаа. О. 50 тини ситен белеткээр

[illegible][illegible]

жактыларын хөр
богаш күш-ажыкта
ны ккдүр сорулган
турар.

Пропаладист Н. Т.
мин плагинча мында
ларын айтып амыр:
тыларын хууда сой
хуулагерлерин ажалла
рынга дузалагыр, о
дегин амыар; дым
ныч янты билдин бе
те дузалаар база по
номлар-бызе ажалла
кылдыр өөредир; д
лар буруз коммунист
ажылын шалчыгы
ведип амыр ажалды
богаш оон-даа өскө.

Политикти экономика өөредилг чылын

Пропаладист В. Т.
кова бодуун плагинч
тыкчыларга техникти
чедирин, күш-ажыл
тики кургумуун дүр
хууседирине харым
бедерлерин дутайын
кирип алган.

Бз хууда чогаалык
нар бола баштайт
та болур. Комбинат
тия организацияны п
дистерия хууда ч
плагинчир тургузар
рагайжыдар кемчел
турар.

Комбинаттың про
тери хууда чогаалык
нарын тургузуп тур

рыгдарын оон-даа кирип ал болур. Ленинниң унасын, партия болгаш удурутучуларынын били өөренири базалар, лектор, рефераттар, лекторгүзү материал, техникти, хөсөө ажыларыны, куучуларыны, бумуракчалары-биле, жылгаларын, эскерууларын, музей, тирин база планганы алары күзүениң. Илгит бөлүктү ринге дымнакчылар тийжи, комсомол ларын кууесдининге массалык болгаш дисци ажылдарын чага бөлүктөрүнине чу кырызе таарымчалык. Пропаганданын ки чин хууоэлгенин чөө кууесдин болза оон тиктин билинин бил кылар мезгиленин деп, вузу-биле хаа. Билдик болганда ху дымчы палатына про кижи теоретикти бегежилни белидер бей айыткан бөлүктү кири бир амыктык Марксизминин классиктери гаалдары, партияга дайындан теорияны гаш методиказынын биле литератураларын өскө-даа керектиг иж өөренирин планга киришмаш. Политиктиг дымшкын бажынын хукомуну, райком ганизастааны эн ки гистерин арга-дууру туушкунуларына, ажаа керге олжуржун ирелде, курстарга, тапшаларга дйржи алып.

[illegible]

ӨӨРҮШКҮЛҮГ
УЖУРАЖЫШКЫН

— «Днепрдер», «Таймырлар» бөт-боттарыны көрүштүрүп тур силер бе?

— Тога, көрүп тур бис—деп, орбита станциясынын ээлери Леонид Попов биле Валерий Рөмин деминг харымадылар.

— Холду сунгаш, станцияга дөптөр дег-дүр—деп, күбө космонавт Арпалызо Тамайо Мендес көдрүтүшкүнүг харымады.

А дүн ортузунда, тодаргайларга, Москвакы-биле 23 шах 49 минута турда туттулуга чей дөрт космонавтыгар алаң хей ажалдырны кылып чоруткан. Попов биле Рөмин «Салют-6» станциянын туттулга системазын ылаптыг хынал көргөн. Совет-күбә экинжаса баштайгы ажалтын дүн база бөлөң эес ерткен.

карат төпке турганын шу-
туу Кубаныч Компартиязы-
нын ТК-ынын Политбюро ке-
жигүү, Революсчу Чепектик
Күмүшүн министр Рауль
Бастро Руска баштапкан Ку-
баныч партия-казак делега-
циясыга күрөктүн ханымын-
дан байыр чедирди.

Медээ табалында кило-
граммнарда, хууларда,
мөңгү-стругун чагынын ми-
лиметрденге, тонналарда
көрүстүгөн сан-чурагалар
нышанар. Тутчула кез-
ээнин гидравликалык шооча-
ларды мак сегиргитин. Кос-
моска агаар өрттөргөн дээр-
ге-ле амчалырал-биле дөрт тол-
башкан. Аппараттарын бот-
тарынын арасында тутчуп ту-
рар күжү чээрби тоона чедин
тур.

Эстемчилер, дикционарлар

Москва. Найысылалдың мол аттыг автозаводунуң машиналары идегелдиг, болгаш хөй чарыгдал үндүң август ааң мол чыы конвейеринден 3000000 диннанчак өнүгү «Москвич»т. Үш миллион машина көргүзүгнү ун завод өнүгү

Ленинчи комсо-
ундуруп турар
таарымчалыг
урбес. Бо чыл-
ылда корпусунуң
деп санныг ал-
«а» дужуп кел-
— ындыг бедик
беш чылдың

тывчүзүндө
XXVI съ-
белентерли
коллектив
дан ажыр
лэнип ту-
чурук

е чедип алганы ол. Партияны
едизин төлөпиг, күш-ажылыч
иг уткуур дээш ук заводту
и чыл төнчүзүнге чедир план
800 машинаны үндүрерин хү
рар.

ТА: үш миллионгү «Москвич».
В. ХУХЛАЕВТИҢ фотозу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

ошан моральнинг манти
ришқини» деп тегини
дашдики Ю. Сулей
комбинат пийнжерин
зайилнинг материалда
гаш моральнинг манти
кинигин байлаш
ковон дааскан.
Комбинатнинг пролаг
тери болунун чогадыкч

Ч А Г

Бо хунисре «Тыва ко
комбинатга солунар б
журналдор чашадызм
ым-биле эгелен. Бо
камланигга энгеро
ажалченинри эки кир
тар болган «Тувинска
да», «Шия» база теп
нарнын, журналдарнык
дылазак кылар. Олар
ажыме экселат солун
журналдарин казыды
Бубурулукну курнаск
коммунистер М. С. Аш

«Тыла кобальт» кы-
тып пропагандаистерин
ла козуалыккы планым
пагандист бар. Бир
ым-даз кедир оореним
Ималагы болдурун бе-
тиктик дененилел биз-
де-бизде чучук кытырып

Ы Л Д Ш

«Балыт»
козуаш
масса-
муеула
чектиш
ити ту-
прав-
суюн-
чагы-
ор 300
адам-
адам-
алары,
марих.

В. П. Похлебаев, П.
лих болгон сон-даа
хей саным журналдары-
га солукнарым чакты
Хову-Аксоним чурттаа
нашты билиш, культу-
ра дидер дээр. «Кичи
хойду», «Вокруг света»,
«Семья и школа»
надайым доктаамак
ла турар дээрлик эне-
челем тардамкымы
рина Кузума муеуалат
Кожбинаттың апа

ажиг
мбинант
ийн хуу-
дав про-
дүгээр
д.төгрөг
р тала-
айт-

өөрөдлгө чылы эгэл
лагандыг бүрдүүт
планын дүржүүлэгт
тангистерийн үзэсгэр-
лэл алхыг чутула б
рар.

СЭКП обкомуну
тиг чырылдыншкы
нын консултантзым.

У У Д А Н

д. Неве-
оскелар
ны бол-
онканкар.
чмалар
нын бе-
лохаш
«Ра-
д» жур-
налыг
дөхөхтө
Екате-
риура.
гы-агем

цехтеринде - хоар-
ныктар «Тыванын
ры», «Молодые Тувы
номолоская правда»
ны болгаш «Юность»,
нак» деп амыктар ж
нын дууг сонургал-
дыд ап турар.

«Тыва кобальт» ко-
солуннар, журналда
дазм шудуаан.

Н. ВАН

АЖИ.
Политик-
базжины.

Москва. Найысылалдың Ленинчи комсомол эттыг автозаводунун унаауур турар машиналары иделгиди, тазарымчалыг болгаш хей чарыгалд унааурбес. Бо чылдың августга оок иол чылдыла корпузунун конвейеринден 3000000 деп саныйг алдынананчак өңүг «Москвич» дүмүп келге. Үш миллион машина — ыңдыг бедик коргузугну ук завод онгу беш чылдың төнүзүндө чедип алганы өл. Партияныч XXVI съездинин төлөттиг, куш-ажылчы белентерлиг уткуур дээш ул заводтуң коллективи чыл төнүзүнгө чедир пландан ажыр 800 машинаны унаауринер хүлээнип турар.

ЧУРУНТА: үш миллионг «Москвич».

В. ХУЛАЕВТИҢ фотозы.

СЭТА-ның фотохрониказы.

УГЛАНЫШКЫННЫ — АТОМНУГ ЭНЕРГЕТИКАЖЕ

Орбитадан адилтегизини нийт севастары тергини тийн күүстөттигенини балдыстиктер дымнаткаш, ажалдарны улам-чыларын чөпсөзсөн. Бичи кала удууланганы сонда Романовно биле Тайайо Мендес олоз скафандрларын катан кетип алгаш, станция-биле чооктуздажырынга бетленини егелдөөн.

Куба чурттуг космонавт чоокшуджыгыккынын кан-чалар чөрү турарын хынал, Держе медээлерин чөтүр үеинде дагычтыккалан. «Тутчулга аалча» — инженерлер болгаш операторлар тутчулга дээр харысагалгы бүгү системаларын «байысаап-ла» турар. Инейекий хайгаарал-чынын совет база куба жуна-листтер чөрүлү этгелен. Олар мын дин дуу удууйн турары ол. Совет-куба экипажтия ажалдар хуңнеринде балдыстикти байлаа мынды бол-гаш. Телекарнак станциянын биче утуй улам уладыны кет чөрүлүн көрү тур бис. Сигнал оттары шокара-нызар.

— Дегин берди!
— Тутчу берди!

Ол медээлер чыгыс угул дымналганы-биле дөмөй болду. Залга олурганнар алын аса-кандар — экипажтын ажи-лын түзөлн көргени, космос техникалыкмын түтүзүчүлүгүн байыр чедирлишкенини ийереди ол. Укудуштук баш-

Элчрийн хэмээс туудал эзгэн, логотүп каажан ажигтүрүн манай түрүрүн көрүп турис. Агыч бө кол экижагтыл кежигүниери дөркүтү хэб-суу түгүсү түрүри ол. Оларныа беш ай дүргүзүлгә ужудушкуншун үеинде соесет-венгр, совет-ыетман акнапактары, «СоюзТ-2» кораблыын баштайгы нешектелитүрин алчылар кылдыр хүзээн алашнар.

Элээн каш минута эрткен соонда, өнүктер чалгыс стол артынга олуругуапаксылар. Хүндүлүг чери губа комонистагыча зодеткеннер. Каттышкаа акнапактын нилти комонидри апарган Леонид Попов эштер Л. И. Брежневке болган Филь Кастро Руска акнапактын космосчу байыр чедириникин байырлыг байдлга монументурга, холдарын шунту хүмүд тутуштуттар. Ийн акнапакта чуртгарын дуартукчуларынын совет-куба сымдыс акнапактынга байыр чедириникин сеткил-сагыш көдүрдүштүкүнүгү хүзээн алган.

Ставциянын эолери кежакчи чечин кадзы чигенинген соонда, өнүктүрүн улурунче чалап, «Салют-6» ставцияныа ханааларында он энитте черлерин оларга чайлан берген. Оларнын уллуу үеи чедип турла. Москванын кырынга эртенги тава чырын агэлээн.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,

СЭТА-ның тускай неро.
ужудушкуну башикар тэл

ны дүргөн хөгжүлдэг таг. ПМА-ны корпорациянын дилээн ажыдажылганын дууны атомнуг энергия талазы-биле килдизинерин кандидады Алян тур.

Социалисттик чурттарга атомнуг энергияны тайбын ажылаары бистин чуртунусуна 1954 чылда делегейде бирги атомнуг электростанцияны ажыглааче киргенинден эгелээн. Улустар арасында кады ажыдажылганын органиастаарынын бирги базымы—1956 чылда Дубнога аяролуг шикчилелдерин бирги Катгышкан институтун ачаткан болган. Дараазында ний чылды шикчилелдег аяролуг реакторларны Румынияга, Чехословакияга, ГДР-ге болган Польшага, а оон соонда Венгрияга болган Болгарияга ажыглааче киргеп.

1976—1980 чылдарыны беш чыл планы-биле 80 ажы темаларын хара туткан улус оон беш атырыгларын талазы-биле казы ажылаары көрдүнгеп. Оларны ажыдаал кылырынга ЭЦН-ни кескигүнери чурттарын 90 хире эртемен шикчилелдег, конструктор болган бүүдүрүлге организациялары хара туттунал.

Эк млангыч реакторлуг техника биле аяролуг энергетиканын хөгжүлдешинин түпкелдери оюа илеретег. Бир эресе 20 чыл бургунга ЭЦН-ни кескигүнери чурттарын питтинер тутузе. Совет Эмгек

нийн уугааншгүйнхныг шийлэн
спондентийн Любовь СОБОЛЕ
ни Бугаар бо талзым-биле ка
тайндаа ЭДЧ-ийн Секретари
ийн тайбын сорулгага ажыла
ийн эргелецкин, техниктн эрте
Александр ПАНАСЕНКОВ чуга

атомнуг электростанцида
турган болза, бүтүн АЭС-т
Болгарияда, ГДР-де, Чехос
вакияда ажылап турар, Ве
риада тутууну турар, Куба
Польшага болган Румыни
оларны тударыны белетке
чөрүп турар.

Совет Эвиелди ЭДЧ-и
айы-биле эштеринге бүгү э
гежөө чууга техниктн док
ментацийны тувьспашаан, к
деригтер-биле хандырин, э
тростанцияларын тударын
оларны хаалдыринге ба
кадрлар белектеринге техни
тн дууламчыны чепире
1960 чылда Совет Эвиелди
де АЭС-терин күчүзү 10
мун киловатт турган, он ч
аркенде ССРБ биле ГДР-е
миллион 160 мун киловатт
чүдүр эскен, а бо чылын д
чүртүрда үч күчү 15 милли
киловатт ашкан.

— Моон сонгаргы пер
пективалар кандыгын?

— 1990 чылда чедир ЭД
чин кижигүнерип Европа чүр
тагы биле Кубага ССР-ни
техниктн доткичелзини ач
ылза нинти күчүзү 30 ми
лион ажыг киловатт атомн
электростанциалар тутуун
Оон аягыга бистир элесте

чуртгарже энергия дамчы-
руу-биле кайгыла-даа 43
милон киловатт ийн 143
тургузар. Ооз түннелинде
миллон тонна хире чы-
хемчээндэ одаганы кам-
аалыры көрүдүп турар.

Сөөлгү чыдарыда хей
лыг калы ажалдажыл-
тылгымын нейтроннарга а-
даар миллон киловатт кы-
луг суг реакторларын ту-
зуп, шингээндэ талам-
ажыдарыда мөөнөттинген.
Ышкаш дүргөн нейтрон-
наадаар реакторлар тал-
быле эртем-шинчилел ажы-
ры чөрүп турар. 60 айтыр
милон талазы-биле ажал-
ЭДЧ-нин кегижүгүнери чүр-
амгы беш чыла 200 мил-
рублун үндүргөн. К
ажылдажылганын үр ху-
лук тал сорулгалыг про-
мазына кириген чад ч
бөлө атомуг чыгыг элек-
центральдаа болган чы
хандырылгалыг атомуг ст
чыяларга таарыштырган
тордуп тургузгаларын аж
дап кыллары бөзүр.

— Бо бүгү планнын
күүсөлдзин чүнүч-биле м
дыларар?

— Херек кырдына бүдү-
генч чад адлары бөзүр ат
туп машина тулашукунун т
гузуп. 60 талазы-биле Э
нин кегижүгүнери чурттары
куениншигинерин катты
тырлары-биле. Эртен чыл
июлда ЭДЧ-нин кегижүгүн
чурттарын чазактары
баштынчыллары бүдүргөн
чурттар аравында хей тал
сренин тизиндигинин бо

— Ядроут оттулар эң зыянсыз, радиоактивтик тышкысынананан харазын жок, тамактын таманын баа болуп алынуудага таа биле келтириши аймакта өтүүтүмүз тавал. АЭС аймактар каапкамы от

Кады аймаждагылаган гула улагыныкыны радиациянын айыккаруун хандыр айтты шиттиларларде, куштуштылары база ол донданы турар черде роьлан, АЗО-терге абыдайлары болдурба талазы-биле хемче аймак кылары абы Совет Эинелинде, КСР Базарзала болган Чехокида, АЗО-терин аймакны уелет дуржузлаган келген.

Атому тайбын соларга амыгылары чуелет ул энергетика-биле кылаттынмас болгу дер?

Чугаажон, Амгизотоптары буудурледе ады аймак-агыйда, медик калбак аймаклар турар. Азуг болган радиация приборлар туудушкуну дон техникте улагыны белин кустун келген. Ян техниканын херекке болган аппаратуразын динист турттарыны х сурагыз буудургелери эил турар. Интератомия деп узустар ара аймак-агый калктыжынын составында ам Болни, Венгрияны, ГДР, Польшаны, Совет Эинде болган Чехословакияны буудурле болган деп салгыт органзациялары турар. ЭЗЧ-нин иштүү изотоптуз продукцияны перадиязм бар. Ярол

— Башкыргалыгы аяролуг синтезиге тагыл 34-нч кежигуну тарнык нады ажылдаан чын дугайында чуну болурул?

— Атомнут эи М. В. Курчатог аттаг тудунда ажылга турган кунштуп магнитик лыг «Томакак-10» «Томакак-7» деп устуларга база дезевилде «Томакак-15» устулга дайнтат, кадыг ажылдарына протирге чогааткан. Ол протир боттандырмасы Совет Экономикти инициативаны МАГАТЭ-ниги иштеди турар «ИНТОР» деп орулур реакторну аразинда төлевилелге киргине чогуру салгырер.

ЭДЧ биле МАГАТЭ-ниги харылзалары янылыг бооп турары

— Экономикаг жылта Човузели МАГАТЭ чорудулгазын чүрөчү турар. 1965 ч. ЭДЧ бот-боттарыны ахарылзаалар тургузар биле инициативаны ушак ЭДЧ биле МАГАТЭ-ниги харылзаларында кады ажылдааг гайымда дуттургалга ба этугатар аям-бүрү хемге кады киргизир. Ипардалга болтам доктлер солчуушкуну корду-

термо-
лазы-би-
ри чурт-
тылгазы-
чугаалап
ргияның
инсти-
тар тер-
система-
болтам
тановек-
тановек-
кыдыр
аммазын
рамманы
дытели-
лы-биле
бетектеп
термеад-
чурттар
бетек-
ны кин-
иң ара-
кандыг
?

Дуала-
АТЭ-нің
гуаллап
мыда-ла
разынга
талазы-
дүргөн.
ара-
да ду-
р. ону
четтер-
дөдөр,
үмөнтін-
нген.

